

Riskhantering i produktionskedjan för hushållsvatten – NTM-centralens roll

Syftet med denna instruktion är att förtydliga NTM-centralens roll i utarbetandet av en riskhanteringsplan för vattenverken. Vattenverket gör upp en riskhanteringsplan och håller den uppdaterad på samma sätt som tidigare. Hälsoskyddsmyndighetens roll i utarbetandet av vattenverkets riskhantering förblir oförändrad.

I och med lagändringarna preciserades riskhanteringen för råvatten. I den här instruktionen beskrivs var vattenverket kan söka information för riskbedömning av råvatten. NTM-centralen hjälper vid behov till med att sammanställa uppgifter om riskbedömningen av i synnerhet råvattnets tillrinningsområde.

Statsrådets förordning Riskbedömning (4 §)

I riskbedömningen bedöms sannolikheten för faror och farliga situationer och eventuella sanitära olägenheter som orsakas av dem via hushållsvattnet eller olägenheter som påverkar hushållsvattnets användbarhet.

Närmare uppgifter om riskhanteringsplanen finns i SRF 7/2023

Utarbetande av en riskhanteringsplan

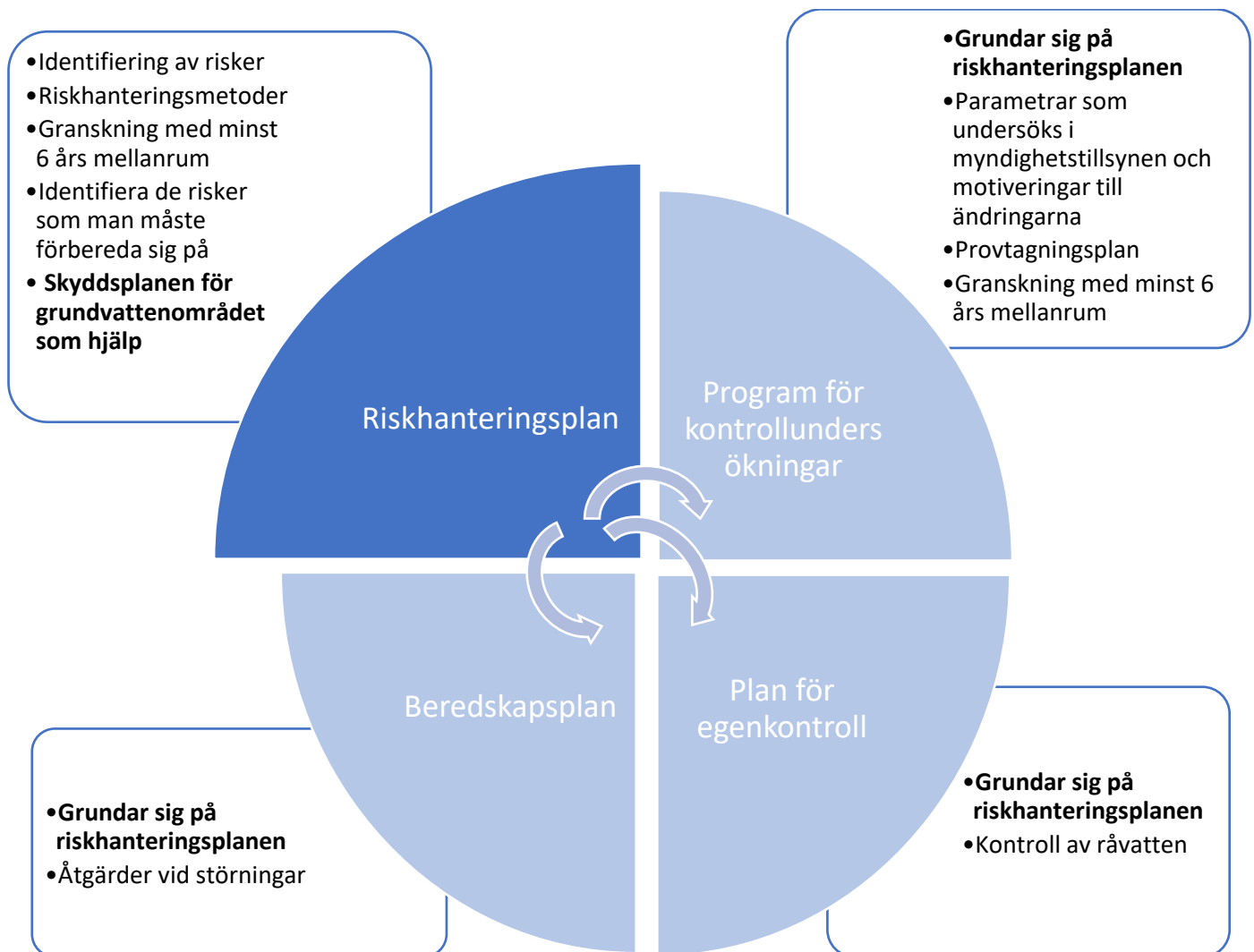
- Vattenverket (över 10m³/d eller 50 pers.) utarbetar en riskhanteringsplan tillsammans med den kommunala hälsoskyddsmyndigheten.
- Den kommunala miljöförvaltningsmyndigheten och NTM-centralen deltar vid behov.

Stora anläggningar som levererar hushållsvatten (över 10m³/d eller 50 pers.) ska enligt hälsoskyddslagen (19 a §) utarbeta riskhanteringsplanen. Med stöd av hälsoskyddslagen ska riskhanteringsplanen utarbetas i samarbete med kommunens hälsoskyddsmyndighet samt andra myndigheter och intressentgrupper som är centrala med tanke på riskhanteringen. Enligt lagen om vattentjänster (4 §) ska dessutom NTM-centralen och kommunernas miljöförvaltningsmyndighet vid behov delta i sammanställningen av de miljöuppgifter som behövs för riskhanteringen i vattenproduktionskedjan samt i identifieringen av riskhanteringsåtgärderna.

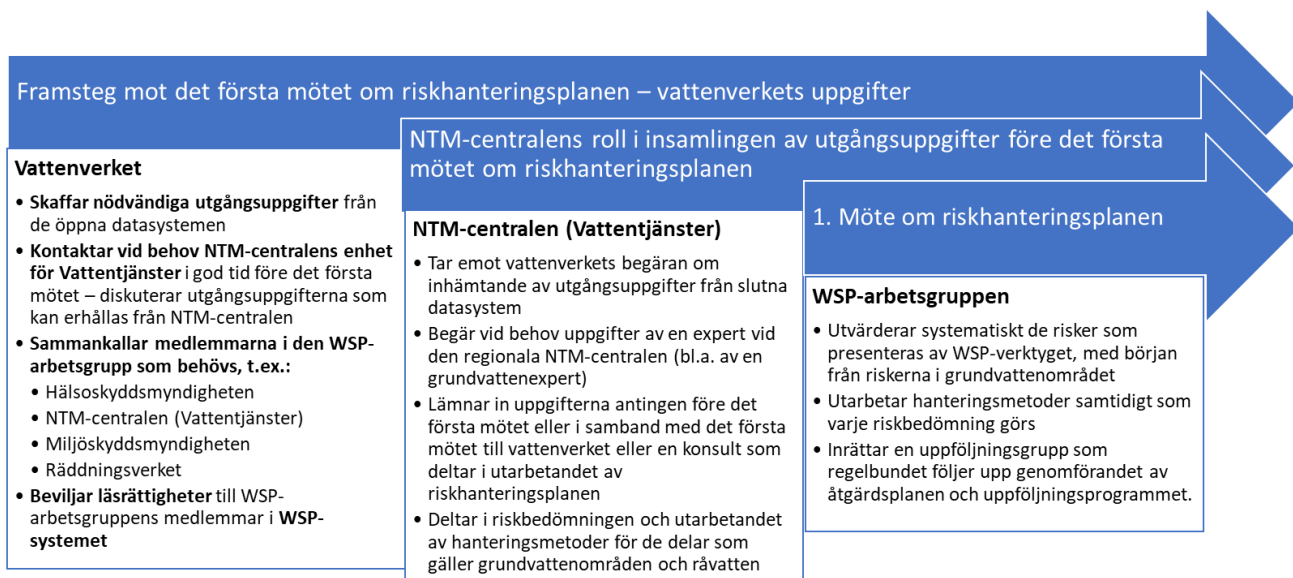
Förberedelser och inhämtande av information

Vattenverken omfattas av skyldigheten att utarbeta olika planer som är kopplade till varandra. Schema 1 visar planerna för vattenverkets riskhantering och deras centrala innehåll. Denna instruktion gäller riskhanteringsplanen, som fungerar som en bra grund t.ex. i utarbetandet av en beredskapsplan eller kontrollundersökningsprogram.

Schema 1.

Före mötena om riskhanteringsplanen ska vattenverket utreda vilka uppgifter det har till stöd för riskhanteringsplanen. Schema 2 visar hur riskhanteringsprocessen framskrider. Riskhanteringsplanen kan göras upp med ett gratis webbaserat WSP-verktyg ([länk](#)), där en lista över de nödvändiga utgångsuppgifterna för riskhanteringsarbetet finns tillgänglig. För små vattenverk kan man alternativt använda en checklista för att bedöma sårbarheten ([länk](#)).

Schema 2.

Skyddsplan för grundvattenområde

Skyddsplanen för grundvattenområdet är en viktig informationskälla vid utarbetandet av riskhanteringsplanen för råvatten. I skyddsplanen för grundvattenområdet identifieras riskerna för grundvattnet och där presenteras åtgärder för att förebygga en försämring av grundvattnets kvalitet och trygga dess goda status. Det är bra om de identifierade riskerna beaktas vid utarbetandet av riskhanteringsplanen. I skyddsplanen presenteras också uppgifter om mark- och grundvattenförhållandena i grundvattenområdet. Det är skäl att utnyttja dessa uppgifter i riskhanteringsarbetet. Skyddsplanen görs i första hand upp för grundvattenområden som används för vattenförsörjning samt för grundvattenområden där det finns mycket verksamhet som äventyrar grundvattnets kvalitet eller mängd. Kommunen ansvarar i regel för utarbetandet av skyddsplaner för ett grundvattenområde. Skyddsplaner har inte utarbetats för alla grundvattenområden eller så är de inte uppdaterade. Det lönar sig att be den kommunala miljöförvaltningsmyndigheten om en skyddsplan för grundvattenområdet.

Informationskällor

Vattenverket skaffar de utgångsuppgifter som behövs i riskhanteringsplanen från öppna datasystem. Exempel på de vanligaste informationskällorna finns [som bilaga](#) till denna instruktion. Dessutom kan man via NTM-centralens vattentjänster vid behov få mer information om bl.a. råvattnets kvalitet, förorenade markområden och områdets riskfunktioner.

Inlämnande av planen

Vattenverket måste lämna in riskhanteringsplanen till NTM-centralen, den kommunala miljöförvaltningsmyndigheten och den kommunala hälso- och skyddsmyndigheten med beaktande av datasäkerheten. Riskhanteringsplanen ska innehålla följande uppgifter ([Statsrådets förordning 7/2023 3 §](#)):

- sammansättningen av den arbetsgrupp som har deltagit i utarbetandet av riskhanteringsplanen,
- uttagspunkternas läge som geografisk information,
- en redogörelse för markanvändningen, avrinningen, tillrinningsprocesserna och inverkan av mänsklig verksamhet på vattenkvaliteten i tillrinningsområdena för uttagspunkterna,
- läget för vattentäkter, vattentäktsområden, skyddsområden för vattentäkter, vattenbehandlingsanläggningar och vattendistributionsområden som geografisk information eller på en karta,
- en beskrivning av vattenproduktionskedjan för uttag, behandling, lagring och distribution av vatten,
- uppgifter om vattenbehandlingskemikalier och materialen i sådana produkter i vattenproduktionskedjan som kommer i kontakt med vatten som produceras till hushållsvatten eller med hushållsvatten,
- en förteckning över identifierade faror och tillbud som hotar hushållsvattnets kvalitet,
- en bedömning av den risk för hushållsvattnets kvalitet som de identifierade farorna och tillbud utgör,

- en förteckning över de riskhanteringsåtgärder som anläggningen har infört,
- en åtgärdsplan med tidsschema för att införa nya riskhanteringsåtgärder om de befintliga riskhanteringsåtgärdena inte är tillräckliga för att eliminera faran eller minska risken till en acceptabel nivå,
- Plan för egenkontroll

Riskhanteringsplanen skickas till NTM-centralen med en datasäker ärendebblankett på adressen: [Plan från anläggning som levererar hushållsvatten](#)

Mer information:

- [Lag om vattentjänster 119/2001 - Uppdaterad lagstiftning - FINLEX ®](#)
- [Statsrådets förordning om produktionskedjan för hushållsvatten... 7/2023 - Ursprungliga författningar - FINLEX ®](#)
- [Hälsoskyddslag 763/1994 - Uppdaterad lagstiftning - FINLEX ®](#)
- [Social- och hälsovårdsministeriets förordning... 1352/2015 - Ursprungliga författningar - FINLEX ®](#)

Kommun

- **Skyddsplaner för grundvattenområden**
- Plansituation och markanvändning
- Byggnadsordning, miljöskyddsföreskrifter
- Aktörer som kräver miljötillstånd, aktörer som ska registreras (bl.a. servicestationer, industri)
- Marktäkt
- Infiltration av avloppsvatten i marken
- Områdets riskfunktioner

KOM IHÅG!
Tillämpningsanvisning för
bestämmelserna om hus-
hållsvatten

Valvira

- www.valvira.fi
- [Tillämpningsanvisning för bestämmelserna om hushållsvatten](#)
- [Riskhanteringsplan](#)

Syke (Finlands miljöcentral)

- www.syke.fi
- Skadliga ämnen
- [Översvämningskartor](#)
- Uppgifter om grund- och ytvattenområden, observationsplatser, avrinningsområden
 - Ytvatten: [VALUE-verktyget](#) för att fastställa relevanta avrinningsområden för expert-behov
 - Grundvatten: Sykes [Öppna data service](#), där det är möjligt att få tillgång till de plats-uppgifter om grundvattnen som Syke upprätthåller samt logga in som användare till olika Sykes [öppna system för miljöinformation](#) (tillsvidare tillgänglig bara på finska).

Vesi.fi

- www.vesi.fi
- [Grundvattenområden](#)
- [Blågröna algsituationen](#)
- [Översvämningsrisker](#)

Räddningsverk

- www.pelastustoimi.fi
- Oljecisterner i grundvattenområden
- Trafikolycksplatser
- Områdets kemikalielager (mindre industriell hantering och lagring av farliga kemikalier)
- Planer för släckvatten

GTK (Geologiska forskningscentralen)

- www.gtk.fi
- Geologiska strukturutredningar av grundvattenområden
- Flödesmodeller för grundvattnen
- Bakgrundshalter i mark och grundvatten
- Grundundersökningar och uppgifter om borrhning i jordmånen
- Geologiska kartmaterial (jordmåns- och berggrundskartor)
- Uppgifter om resurser av stenmaterial i åsar och berggrund

Trafikledsverket

- www.vayla.fi
- [Riksvägarnas grundvattenskydd](#)
- [Uppgifter om väg-, ban- och farledsnätet](#)
- [Uppgifter om grundvattenskydd](#)
- [Karttjänsten Finlands trafikleder](#)
- Saltning av vägar: De landsvägar som ska saltas kan hittas baserat på vinterunderhållsklasserna i Harja, som är väghållarens eget produktionsstyrningssystem.

Transport- och kommunikationsverket

- www.traficom.fi
- [Statistik om mängder och typer av transporter av farliga ämnen inom olika trafikformer](#)

Tukes

- www.tukes.fi
- Objekt för omfattande industriell hantering och lagring av farliga kemikalier som Tukes beviljat tillstånd till

Ilmasto-opas.fi

- www.ilmasto-opas.fi
- Klimatförändring

